

Länet läser, länet skriver

Region Stockholms läs- och
skrivfrämjande arbete
2021–2024

Kontakt

regionbiblioteket.kultur@regionstockholm.se
www.regionbiblioteket.se

Omslagsbild: Erika Winther

Länet läser, länet skriver

Region Stockholms kulturförvaltning, och då särskilt Regionbibliotek Stockholm, har sedan 2021 haft i uppdrag från kulturnämnden att arbeta läs- och skrivfrämjande. Under 2023 tillkom ett särskilt uppdrag till Regionbibliotek Stockholm att arbeta skrivfrämjande i samverkan med länets folkbibliotek. Det läs- och skrivfrämjande arbetet har bland annat syftat till att utifrån aktuell forskning verka för att professionalisera det läsfrämjande arbetet på länets folkbibliotek.

Region Stockholms kulturstöd syftar till att bidra till ökad utveckling, tillgänglighet och delaktighet till konst och kultur för länets invånare. Flera av de verksamheter och projekt som beviljats stöd arbetar på olika sätt med läs- och skrivfrämjande verksamheter som presenteras i en egen del av denna sammanställning.

Regionbibliotek Stockholms satsning på läs- och skrivfrämjande har kunnat förstärkas genom Statens kulturråds regeringsuppdrag *Läsfrämjandelyftet för folkbibliotekarier*. Den här sammanställningen innehåller ett urval av aktiviteter och stöd under åren 2021–2024.

Skrivfrämjande

Det finns många olika skrivfrämjande aktiviteter på folkbiblioteken i länet. Människor kommer till biblioteket för att skriva och berätta sina historier. Flera av folkbiblioteken i Stockholms län liksom Regionbibliotek Stockholm bedriver sedan länge ett aktivt skrivfrämjande arbete. Här följer en sammanfattning av de skrivfrämjande aktiviteter som Regionbibliotek Stockholm arbetat med under perioden 2021–2024.

Vi skriver – om bibliotek och skrivande

Regionbibliotek Stockholm gav 2024 ut inspirations- och metodboken *Vi skriver – om bibliotek och skrivande*. Ambitionen med boken är att undersöka hur folkbiblioteken kan vara en plats och ett sammanhang för skrivande. Boken handlar om skrivverksamheter för alla åldersgrupper, och biblioteksmedarbetare bidrar med texter om sina skrivfrämjandepraktiker. Boken innehåller handledningar, skrivövningar att bli inspirerad av, samt mängder av tips om skrivfrämjande.

I samband med bokreleasen arrangerades en halvdag om skrivande med panelsamtal om skrivande på bibliotek, där medverkande i boken berättade om sitt skrivfrämjande och ledde skrivövningar.

[Länk till Vi skriver – om bibliotek och skrivande](#)

Kurser i kreativt skrivande på bibliotek

Regionbibliotek Stockholm har arrangerat kurser i kreativt skrivande på bibliotek. Kurserna innehöll två halvdagsträffar, samt eget arbete mellan träffarna. Under träffarna gjordes skrivövningar, det delades erfarenheter och idéer, och det fördes samtal om skrivpedagogiska tips och trix. Fokus var på kopplingar mellan skrivande och läsande. Är skrivande en läsfrämjande metod? Hur kan folkbibliotek arbeta med skrivande? Vad är syftet och målet med skrivverksamhet?

Fördjupningskursen handlade om textsamtal, gestaltningar och person- och miljöbeskrivningar. Syftet med kurserna var att främja skrivverksamhet på biblioteken. Tanken var att biblioteksmedarbetarna skulle få inspiration och kunskap att själva leda skrivövningar och skrivcirklar.

Skrivnätverk

Regionbibliotek Stockholm har ett skrivnätverk som träffas fyra gånger per år för kunskaps- och erfarenhetsutbyte. Det är ett viktigt sammanhang där biblioteksmedarbetare kan stötta varandra och utforska skrivövningar och olika upplägg.

Skrivtävling

För unga i åldern 14 till 21 år arrangerades sommaren 2024 en skrivtävling. För att ge inspiration och kunskap till de biblioteksmedarbetare som ville engagera unga i skrivande och i skrivtävlingen, startades ett tillfälligt nätverk där deltagarna kunde dela erfarenheter.

Inför skrivtävlingen anordnades även en workshopdag med författaren och skrivpedagogen Malin Isaksson. Fokus låg på textsamtal för att underlätta biblioteksmedarbetarnas arbete med de ungas skrivande.

Skrivtävlingen arrangerades av Regionbibliotek Stockholm och tidskriften ponton. Vinnarna presenterades i pontons höstnummer och firades vid en gala på bibliotek LAVA på Kulturhuset Stadsteatern i Stockholm.

Konferenser om skriv- och läsfrämjande

Våren 2023 anordnade Regionbibliotek Stockholm en heldag för biblioteksmedarbetare med fokus på ungas läsande och skrivande. Läsambassadören och författaren Nioosha Shams medverkande liksom författaren Nora Khalil, samt flera unga läsande och skrivande personer.

Hösten 2024 ordnade Regionbibliotek Stockholm en heldag om skrivfrämjande och skrivpedagogik. Idén till arrangemanget kom från några av biblioteksmedarbetarna som medverkar i boken *Vi skriver – om bibliotek och skrivande*. Syftet med dagen var att dela erfarenheter, skriva tillsammans och fördjupa det skrivfrämjande arbetet som görs på biblioteken.

Skrivande som reflektionsmetod

Under flera år har Regionbibliotek Stockholm använt reflekterande skrivande i olika kompetens- och verksamhetsutvecklande satsningar. Skrivandet kan här handla om att göra kortare skrivövningar för att uppmärksamma något som deltagare i de olika satsningarna varit med om, såsom en föreläsning. Det kan även handla om att deltagare uppmuntras att skriva för att fånga åsikter och stämningar. Utgångspunkten är att skrivande kan vara ett sätt att hitta vägen till nya tankar och att sätta ord på praktisk kunskap och klokhet. En annan ambition är att genom skrivande fånga kreativiteten och fantasiförmågan hos de som deltar i satsningarna. Skrivandet kan även fungera som en stämningshöjare, genom dess lekfullhet. Det finns inga tydliga gränser mellan kreativt skrivande

Foto: Adobe Stock

och reflekterande skrivande. Kreativt skrivande kan definieras som ett skrivande med konstnärliga förtecken och fantasifokus, medan reflekterande skrivande definieras som icke-fiktionellt skrivande med reflektion som överordnat syfte. Då handlar det snarare om vad skrivandet gör än det textmässiga resultatet.

Skrivcirklar

Regionbibliotek Stockholm har vid ett antal tillfällen erbjudit medarbetare på folkbiblioteken i länet att delta i skrivcirklar. Varje skrivcirkel träffas fyra gånger. Mellan träffarna gör deltagarna enskilda skrivövningar. Cirklar har haft olika fokus: läs-, litteratur- och skrivfrämjande. Med utgångspunkt i reflekterande skrivande har deltagarna undersökt dessa biblioteksområden. Tanken är att skrivövningarna som görs enskilt eller tillsammans ska vara till stöd för utforskning och reflektion, samt att skrivandet och samtalen om det skrivna är professionsutvecklande och stärker biblioteksmedarbetarna.

Läsfrämjande

Läsfrämjandelyftet

Statens kulturråd genomförde 2021–2023 regeringsuppdraget *Läsfrämjandelyftet för folkbibliotekarier*. Satsningen skulle bidra till kompetensutveckling inom litteraturförmedling och läsfrämjande, med ett särskilt fokus på barns och ungas läsning. Satsningen syftade till att dels stärka biblioteksmedarbetarna i deras profession och i rollen som läsfrämjare, dels att stärka bibliotekens chefer och medarbetare i att arbeta strategiskt med det läsfrämjande uppdraget. Läsfrämjandelyftet innehöll flera delar, bland annat utvidgades lärplattformen *Digiteket* med utbildningar och material kring läsfrämjande. Bibliotekshögskolan i Borås ordnade en chefskurs och därutöver hade kommuner och regioner möjlighet att söka om medel för lokala insatser.

För medlen som Regionbibliotek Stockholm fick för åren 2023 och 2024 ordnades två läsfrämjandeinternat: *Vi bygger tillsammans* respektive *Vi bygger tillsammans – litteratur*. Målgruppen var medarbetare på länets folkbibliotek, och fokus var strategiskt och forskningsbaserat arbete med läsfrämjande och

litteraturförmedling. Internaten pågick under tre dagar och innehöll föreläsningar, workshops och samtal. Dessförinnan ordnades en digital förberedande träff och på hösten efter internatet en återträff för deltagarna.

Mellan träffar och internat gjorde deltagarna eget arbete utifrån lokala förutsättningar. De arbetade med kartläggning av läsfrämjande och litteraturförmedlande verksamheter, samt vilka kompetenser som fanns i respektive arbetsgrupp. Därutöver innehöll satsningarna reflektion kring kompetenser kopplat till det läs- och litteraturfrämjande uppdraget. Efter internatet gjorde deltagarna en plan för bibliotekets läsfrämjande- och litteraturförmedlande arbete. Både gällande extern verksamhet och biblioteksmedarbetarnas kompetensutveckling. Länkar till mer läsning om internaten:

[Vi bygger tillsammans](#)

[Vi bygger tillsammans – litteratur](#)

Foto: Getty Images

Läsfrämjandemässa

I februari 2024 arrangerade Regionbibliotek Stockholm i samarbete med Stockholms stadsbibliotek en mässa om läsfrämjande för och med biblioteksmedarbetare. Omkring 350 personer samlades med syfte att dela erfarenheter och metoder kring läsfrämjande och litteraturförmedling för barn och unga. Mässan ägde rum under en förmiddag i Södra teaterns lokaler på Södermalm i Stockholm. Deltagarna kom från i stort sett alla länets kommuner.

Förutom ett tjugotal mässbord, där biblioteksmedarbetare berättade om sina projekt och aktiviteter, kunde deltagarna ta del av ett scenprogram med presentationer, och mingla och nätverka med kollegor från andra kommuner. På mässan presenterades läsfrämjande aktiviteter utvecklade för och med barn och unga. Bland mycket annat kunde besökarna ta del av digitalt läsfrämjande, Bokstart, verksamhet för barn och unga med funktionsnedsättning samt metoder för att arbeta med de nationella minoritetsspråken på bibliotek.

Språktåget

Språktåget är ett samarbete mellan Regionbibliotek Stockholm, folkbiblioteken, barnhälsovården och logopedin i Stockholms län. Verksamheten riktar sig till vårdnadshavare för de yngsta barnen 0–6 år, med råd om att sjunga, ramsa, prata och läsa tillsammans, för att därigenom stimulera barnens språkutveckling. Språktåget uppmuntrar flerspråkiga familjer att använda alla familjens språk med barnet, och materialet finns översatt till 26 språk inklusive de nationella minoritetsspråken. Materialet finns även på lättläst svenska.

De barn som behöver extra stöd med språket och som remitterats till logoped, kan få en "biljett" till Språktåget där logopeden rekommenderar läsning inom den kategori som barnets svårigheter ligger. "Biljetten" tar familjen med till biblioteket där de kan få vägledning och hjälp med att låna böcker.

Under perioden 2021–2024 har Regionbibliotek Stockholm arrangerat ett flertal fortbildningar för medarbetare på folkbiblioteken, sjuksköterskor inom barnhälsovården och logopeder. Det har bland annat

handlat om flerspråkig språkutveckling, dialogläsning och samspel i högläsningstunden samt inspiration och handfasta tips kring utformning av verksamhet och samverkan mellan professionerna. Under perioden har även Språktågets material vidareutvecklats, bland annat har ett antal översättningar tillkommit. Detta har skett i samarbete med de tre andra regioner som också arbetar med Språktåget.

Hösten 2024 arbetar Regionbibliotek Stockholm med att ta fram nytt material i form av handledningar till bilderböcker. Ett samarbete har inletts med Habilitering & Hälsa, för att underlätta att länets habiliteringsmottagningar för samverkan med folkbiblioteken kring barns språkutveckling. Läs mer om Språktåget på Regionbibliotek Stockholms webbplats:

[Länk till sidan om Språktåget](#)

Bokstart

Bokstart bygger på en engelsk förlaga och går i korthet ut på att bibliotekarier besöker familjer med små barn i deras hem för att dela ut bokgåvor, och berätta om hur vårdnadshavarna kan stimulera barnens språkutveckling. I Sverige utgår satsningen från Statens kulturråd som fördelar bidrag till kommuner och regioner för arbete med språknätverk och hembesök hos familjer med syfte att främja läsning och stimulera små barns språkutveckling. Åtta kommuner i Stockholms län har under perioden 2021–2024 fått bidrag och arbetar, eller har arbetat med hembesök. Regionbibliotek Stockholm stöttar genom att ordna träffar för projekten för att dela erfarenheter och lära av varandra.

På Statens kulturråds webbplats finns en kort film om arbetet med Bokstart på biblioteken i Sundbyberg.

[Länk till Bokstarts webbplats om möten i Sundbyberg](#)

Fokus läsning

Fokus läsning är en serie träffar som Regionbibliotek Stockholm anordnade under två år. Träffarna var digitala och i blickfånget var läsning ur olika perspektiv. Träffarna varierade i format mellan presentationer och samtal om ett visst ämne.

Teman för träffarna var ljudböcker, lättläst litteratur, hbtq-litteratur, skrivande, skräckgenren, bokcirklar, högläsning, filmsamtal, biblioterapi, mobil biblioteks-verksamhet, Shared Reading, samt spel på bibliotek.

Digitalt berättande på bibliotek

Tillsammans med filmkonsulenterna i Region Stockholm anordnade Regionbibliotek Stockholm under hösten och våren 2021–2022 träffar för biblioteksmedarbetare och andra personer som de samarbetar med inom kommunerna. Deltagarna fick under två förmiddagar gå kurser i hur teknik och digitalt berättande fungerar. Kurserna hölls av *Unga berättar*, en verksamhet inom *Kulturskolan Stockholm*, som har som mål att stärka barn och ungas delaktighet i samhället. Vid ett tredje tillfälle träffades deltagarna för nätverkande och utvärdering. Deltagarna önskar fortsatt kontakt, mer inspiration och kurser i filmskapande. Under hösten 2023 anordnade filmkonsulenterna och Regionbibliotek Stockholm ännu en kurs i digitalt berättande.

Berättelseskapande och spel på bibliotek

Regionbibliotek Stockholm har även lyft ämnet spel på bibliotek genom att anordna digitala träffar för att diskutera ämnet, och genom att hålla en prova-på-dag med olika brädspel, kortspel och rollspel. I rollspel är berättandet en central del.

Fördjupningssatsningar på strategiskt läs- och litteraturfrämjande

Regionbibliotek Stockholm har arrangerat två fördjupningssatsningar för medarbetare på länets folkbibliotek, där var och en innehöll fyra heldagsträffar utspridda på åtta månader. Första satsningen hade fokus på vuxna och unga, den andra på mellanåldern, cirka 10–13 år. Satsningarna riktade sig till biblioteksmedarbetare med särskilt intresse och uppdrag gällande strategisk verksamhetsutveckling inom läs- och litteraturfrämjande. Deltagarna reflekterade över läsfrämjaruppdraget i ett bibliotekssammanhang. De utforskade och problematiserade begrepp, styrdokument, metoder och utgångspunkter.

Träffarna möjliggjorde nätverkande, relationsskapande och erfarenhetsutbyte. I satsningarna ingick skrivande

och samtal som reflektionsmetod, litteratursamtal och föreläsningar. Målet med fördjupningssatsningarna var höjd kompetens inom området läs- och litteraturfrämjande i ett bibliotekssammanhang med syfte att bidra till utveckling av folkbibliotekens arbete med läs- och litteraturfrämjande. Målet var även stärkta läsfrämjare.

Barn, bibliotek och forskning

Regionbibliotek Stockholm arrangerar årligen konferensen *Barn, bibliotek och forskning*, som syftar till att lyfta aktuell forskning inom biblioteks- och informationsvetenskap, samt angränsande fält. 2022 hade konferensen tema läsfrämjande, och 2024 var temat språkutveckling och flerspråkighet hos de yngsta barnen.

Shared reading

Shared reading är en metod för högläsning och samtal av litteratur i grupp, utvecklad av den engelska organisationen *The Reader*. Regionbibliotek Stockholm har ett nätverk för de som är utbildade till läsledare i metoden. Nätverket har träffar två gånger om året.

Foto: Jesper Klevenås

Läsfrämjande verksamheter och projekt med stöd av kulturnämnden

Region Stockholm verkar för ett rikt kulturutbud med stor variation av kulturella och konstnärliga uttryck, röster och metoder i regionen. Region Stockholms kulturstöd finns till för att främja alla former av kultur och olika uttryck. Såväl etablerade som nya kulturaktörer ska ha möjlighet att bidra till detta. Barn och unga är den högst prioriterade målgruppen för kulturinsatserna. De verksamheter som beviljas stöd från Region Stockholms kulturnämnd ska tillsammans omfatta en mångfald av kulturella och konstnärliga uttryck, röster och metoder. Ett övergripande syfte är att bidra till ökad utveckling, tillgänglighet och delaktighet till konst och kultur för länets invånare.

Verksamhetsstöd

Kulturnämndens verksamhetsstöd kan beviljas till kontinuerlig och stabil verksamhet som producerar och/eller förmedlar kultur i länet. Följande aktörer som alla i någon form arbetar med läs- och skrivfrämjande verksamheter har stöd under 2024 och 2025.

20TAL

20TAL anordnar läs- och skrivfrämjande verksamhet för barn och unga. Exempelvis *AktUng* – workshoppar, scen och plattform för ny ung poesi av unga poeter, samt *Poesifabriker* bland annat för skolor där eleverna skriver poesi tillsammans med pedagoger och författare och som avslutas med en stor diktskrivarfest.

Centrum för dramatik

En av *Centrum för dramatik*s verksamhetsdelar är arbetet med dramatiker/dramaturger som bedriver skolprojekt exempelvis med manusskrivande. Syftet är att stimulera till skrivande, förståelse för hur man bygger en berättelse, men även att kunna tolka berättelser.

Folkets Bio Stockholm

Folkets bio Stockholm/ Biografen Zita har stöd för sin filmpedagogiska verksamhet för skolor.

Filmpedagogerna har filmföreläsningar på olika teman och visar utvalda filmer följt av ett samtal. Syftet är att lära sig att ”läsa” film och förstå att film och rörliga bilder kan manipulera och hur det görs.

Författarcentrum öst

Författarcentrum öst förmedlar författare till workshoppar och författarbesök i skolan, samt driver sedan länge projektet med författarbesök i skärgården. Syftet för skolan är att stimulera till läsning och skrivande. De driver också projektet *Läsning pågår* för skolor i Stockholms stad.

Historieberättarna

Föreningen *Historieberättarna*s fokus ligger på arbete med film- och berättarpedagogiska projekt för barn och unga som därigenom får uttrycka sig. De arbetar även med utveckling av projektmetoder.

Stiftelsen Finlands kulturinstitut

Stiftelsen Finlands kulturinstitut har stöd för sitt bibliotek som satsar mycket på barn- och ungdomslitteratur. De bedriver läsfrämjande projekt för barn och unga för att stärka användning av det finska språket, till exempel *Finska med baby* och finskspråkiga sagostunder. Dessutom kan barn läsa högt på finska för den tålmodiga och inspirerande roboten Ilo. Genom projektet *Sana-taidetta suomeksi, Ordkonst på finska* har biblioteket spridit ordkonstmetodik till sverigefinska pedagoger och klasser. De har tidigare drivit projektet *Läs för dina barnbarn*, för att föra över språket till nästnasta generation.

Stockholms filmfestival

Stockholms filmfestival har stöd för sin verksamhet där filmfestivalen *Junior* är den största satsningen riktad mot barn och unga. De arrangerar även filmpedagogiska workshoppar i skolor och på andra ställen.

Svenska barnboksinstitutet

Svenska barnboksinstitutet har stöd till sin offentliga verksamhet för barnlitteratur. Varje år arrangeras *Bokprovingen*, där föregående års utgivning av barn-

och ungdomsböcker presenteras genom föreläsningar med fördjupningar i aktuella ämnen. Dessutom arrangeras kurser i att skriva barnbokskritik och bokvandringar utifrån barnböcker.

Tensta konsthall

Tensta konsthalls *Textpris* uppmärksammar unga skribenter och deras skrivande (18–25 år). Ett flertal unga har efter texttävlingen fått förlagskontrakt. Tidigare pristagare har nominerats till *Lilla Augustpriset* och även utsetts till Kulturrådets läsambassadör.

Översättarcentrum

För att inspirera flerspråkiga unga till ett yrke som översättare driver *Översättarcentrum* projektet *Världens läsare!* där översättare besöker skolor och bibliotek.

Projektstöd

Kulturnämndens projektstöd kan beviljas för tidsbegränsade kulturprojekt som genomförs i länet och kan sökas två gånger per år. Följande aktörer som alla i någon form arbetar med läs- och skrivfrämjande verksamhet har haft projektstöd någon gång under perioden 2021–2024.

Afrikultur

Afrikultur ideell förening har haft stöd för läsfrämjande projektet *Afrika berättar* med fokus på böcker och berättelser från olika delar av Afrika.

Den pedagogiska designbyrån

Under 2021 hade *Den pedagogiska designbyrån* stöd för projektet *Animation i särskolan*, en metodutveckling av animationsworkshoppar för den anpassade skolan.

Förenade förorter

Projektet *Ortens bästa poet* hade projektstöd 2022 och är ett poesievenemang med flera deltävlingar som arrangeras runtom i länet. Målet att stärka unga poeter, inspirera till eget skrivande och skapa ett rum för litteratur och kultur i förorten. Därutöver arrangeras workshoppar där deltagarna coachas att hitta ett konstnärligt uttryck.

Författarcentrum

Författarcentrum hade 2021 stöd för det nationella projektet *Jag skriver i dina ord*. Inom projektet åker författare ut till skolor och inspirerar till eget skrivande. Dessutom ingår en regional och en nationell skrivtävling med läs- och skrivfrämjande syfte.

Livet bitch!

Livet bitch! Scenkonst har stöd för ett samverkansprojekt med Södertälje ridklubb som arrangerar skivrarworkshoppar för unga som omarbetas till inspelad ljuddramatik.

REX Animation Film Festival

REX Animation Film Festival är en årlig animationsfestival med många delaktiviteter som vänder sig till barn och unga, bland annat workshoppar i animations-teknik och stop-motion.

Somali Nordic Culture

Somali Nordic Culture har haft stöd för *Somalisk kulturfestival* som har fokus på somalisk litteratur och många olika läs- och skrivfrämjande aktiviteter.

Tove Jonstoj

Tove Jonstoj har haft flera stöd för musikaliska barnföreställningar för olika åldrar där hon introducerat minoritetsspråket jiddisch.

Projektstöd kultur och hälsa

Inom ramen för Projektstöd kultur och hälsa har stöd getts för ett Shared Reading-projekt på Rättsspsykiatri Vård Stockholm, Löwenströmska sjukhuset. Projektet består av biblioterapeutisk verksamhet med patienter varav några är unga vuxna. Träffarna med *Delad läs-upplevelse* inbegriper högläsning av litterära verk och reflekterande i grupp, tillsammans med läsledare. Verksamheten omfattar också samtal om innehållet i texten i förhållande till egna erfarenheter och känslor. Projektet syftar även till att motivera och förbättra gruppens läs- och skrivförmågor samt utveckla läsning som lustfylld, samt att genom konstnärliga uttryckssätt ta tillvara patienternas friska resurser.

